

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för utbildningsvetenskap (UTV)

Examensarbete inom
lärarutbildningen, 15 högskolepoäng

Fri lek på fritids

- Fritidspedagogers uppfattningar om fri lek inom
fritidshemmets verksamhet.

Sara Arnell och Maria Lundbäck

Abstrakt

Enligt skolverket (2014) har leken en central plats i fritidshemmets verksamhet och bidrar till att skapa meningsfullhet för eleverna. Barn leker för att bearbeta upplevelser och träna sig inför livet och de leker oavsett livssituation.

Studiens syfte är att undersöka, beskriva och redovisa ett antal fritidspedagogers uppfattningar om fri lek inom fritidshemmets verksamhet. Denna uppsats är skriven utifrån kvalitativ metod med inspiration av den fenomenografiska metoden, där intervjuer har använts för att samla in data utifrån syfte och frågeställningar. I vår studie har vi intervjuat sju stycken fritidspedagoger, varav två intervjuer är gjorda via e-post. Resultatet visar att fritidspedagogerna anser att den fria leken är en viktig del av fritidshemmets verksamhet där barnen tränar sig på det sociala samspelet och tillsammans lär sig inför livet.

Nyckelord: Fri lek, fritidshem, fritidspedagog, intervjustudie

Innehållsförteckning

Inledning	4
Problemformulering och Syfte	5
Problemformulering.....	5
Syfte	5
Bakgrund	6
Fritidshemmets uppdrag.....	6
Leken, en utvecklande funktion.....	7
Förutsättningar för lek.....	7
De vuxnas roll i barnens lek.....	9
<i>Fritidspedagogen och barnen</i>	10
Metod	11
Den fenomenografiska ansatsen.....	11
Litteratursökning.....	12
Urval	12
Genomförande.....	12
Trovärdighet.....	13
Forskningsetiska frågor.....	13
Analysens genomförande.....	13
Metoddiskussion.....	14
Resultat	15
Pedagogernas syn på fri lek.....	15
Perspektivet barn och fri lek.....	16
Fritids och fri lek.....	17
Diskussion	19
Avslutande reflektioner.....	21
Förslag till vidare forskning.....	22
Referensförteckning	23
BILAGA 1: Missiv till intervjupersoner	
BILAGA 2: Intervjufrågor	

Inledning

Både barn och vuxna ägnar sig åt lek i olika miljöer som t.ex. skolan, arbetet, inne, ute, hemma ensam eller med andra. Barnen leker på olika lekplatser och de vuxna spelar rollspel eller kanske fantiserar om en stor vinst på lotto. Författaren belyser att leken kan ses som ett fenomen som är och har funnits bland människan sedan tidernas begynnelse. Forskare har hävdad att leken är lika gammal som vår kultur, medan andra pekar på att den är äldre än så. Leken är inte bara viktig för oss människor utan har även en stor betydelse för djurens liv och uppfostran (Welén 2003).

Leken är betydelsefull för vår utveckling, anser Welén (2009) . Barns främsta arena för att uttrycka sig själva är att leka. Leken är viktig för att kunna etablera en god självkänsla, för att ha kontroll och kunna ta egna initiativ. Barn utvecklar också sitt språk och tänkande samt den kroppsliga utvecklingen i form av balans och koordination liksom samspel och socialitet genom lek (Öhman 2011).

Fritidshemmen har möjligheter att komplettera förskoleklass och skola, eftersom en stor andel av eleverna i förskoleklass och årskurserna 1- 3 även är inskrivna på fritidshem (Skolverket 2014). Det går också att läsa att barn som vistas i stimulerande lärandemiljöer, där möjligheter till interaktion och lek med kamrater har stora möjligheter att lära och utvecklas, jämfört med barn som inte har den möjligheten. Johansson och Ljusberg (2004) menar att kunna utforma gemensamma regler och att följa dessa, är en betydande del i det sociala lärandet liksom att kunna förhandla och tolka regler på ett situationsorienterat sätt. För detta lärande ses fritidshemmet som en pedagogiskt viktig miljö.

I vårt examensarbete har vi studerat litteratur, forskning och skolans styrdokument där barns lek och betydelsen av leken tas upp.

Problemformulering och Syfte

I problemformuleringen beskriver vi och redogör för våra tankar om ämnet. Därefter redovisar vi syftet med vår studie tillsammans med de frågeställningar som är grunden för arbetet.

Problemformulering

Den fria leken är en stor del av barnens vardag på fritidshemmet. Att leken är viktig för barnen kan man läsa sig till i litteratur och forskning. Den fria leken börjar få alltmer fokus, vissa hyllar och andra ifrågasätter den.

En som ifrågasätter den fria leken är samhällsdebattören Ingemar Gens. I hans artikel i Svenska Dagbladet (2011) skriver han att "den fria leken nästan är fånigt hyllad". Den fria leken riskerar att bli könsstereotyp, uteslutande och kan gynna förtryck. I artikeln vänder och vriden han på tanken om den fria leken och om den ska användas som verktyg i främst förskolan.

Vi anser att fokus på leken i skolan och framförallt inom fritidshemmets verksamhet saknas. Vi frågar oss vad fritidspedagogerna anser om leken och dess betydelse för barn i fritidshem? Hur arbetar man och hur vill man arbeta med lek i verksamheten?

Syfte

Studiens syfte är att undersöka, beskriva och redovisa fritidspedagogernas uppfattningar om fri lek inom fritidshemmets verksamhet.

Våra frågeställningar är:

- Vilken betydelse uppfattar fritidspedagogerna att den fria leken har för dem själva som pedagoger, för barnen och för fritidshemmets verksamhet?
- Hur fri ska den fria leken vara?

Bakgrund

I bakgrunden kommer vi börja med att kort presentera fritidshemmets uppdrag och delar från fritidshemmets styrdokument. Därefter kommer vi att närmare gå in på lek, där vi börjar med leken sett ur en utvecklande funktion. Sedan går vi vidare med att utifrån litteratur och tidigare forskning beskriva leken och dess uppbyggnad med ramar och förutsättningar för att därefter avsluta med de vuxnas roll i leken.

Fritidshemmets uppdrag

Haglund (2009) konstaterar att fritidshemmet under 1990-talet gavs ett förändrat uppdrag som innebar att det gavs utrymme på den utbildningspedagogiska arenan. Under de senaste 20 åren har fritidshemmen gått från att i första hand komplettera hemmet till att nu fungera som komplement till skolan. I skolverket (2011B) kan man läsa att fritidshemmet har en betydelsefull roll i barns tillvaro. Vidare kan man läsa att verksamheten är ett viktigt komplement till förskoleklassen och skolan för alla de barn som vistas där. År 2011 var drygt 80 procent av alla barn mellan 6 och 9 år och 14 procent av de mellan 10 och 12 år inskrivna på något fritidshem i Sverige. Verksamhetens innehåll och kvalitet kan ha märkbar betydelse för barns utveckling och lärande under de första skolåren, se citat nedan.

Fritidspedagogiken bygger på ett grupporienterat arbetssätt där relationer barn emellan och mellan barn och vuxna är viktiga redskap för att stödja och stimulera barn i deras förståelse av omvärlden. Den har ett särskilt fokus på identitetsutveckling och social kompetensutveckling. Viktiga inslag i fritidspedagogiken är lek och skapande arbete. Det informella lärandet dominerar pedagogiken. Det handlar om att fånga och ta tillvara barns intresse och att skapa situationer i vardagen där barn kan utmanas i sitt lärande. En väl fungerande fritidspedagogisk verksamhet kompletterar skolans ofta mer inrutade vardag och erbjuder barn möjlighet till att självständigt upptäcka både omvärlden och den egna förmågan. För att fritidspedagogikens visioner ska bli verklighet krävs aktiva fritidspedagoger som ser värdet i det egna uppdraget och vikten av att se och bekräfta varje barn (Skolverket, 2011 B S.7).

Genom leken kan barnen pröva nya tankar och idéer tillsammans med andra barn. Historiskt sett har fritidshemmen en tradition som är nära förskolan, där barns lek alltid betonats. Haglund (2009) menar att i fritidshemmets verksamhet premieras lek, det kan vara lekar som är ledda av de vuxna eller utan någon ledning. Haglund (2009) anser att fritidshem ingår som en del i den svenska barnomsorgen. Barnens dag på skola samt fritidshem tar slut när barnen vid avtalad tid blir hämtad eller går iväg till en mer uttalat riktad aktivitet som till exempel fotbollsträning eller liknande.

Enligt Skolverket (2014) har leken en central plats i fritidshemmets verksamhet och bidrar till att skapa meningsfullhet för eleverna. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Uppdraget handlar om att stödja utvecklingen av såväl normer och värden som kunskaper, ansvarstagande och inflytande. I samverkan mellan fritidshemmet, förskoleklassen, skolan och hemmet kan personalen skapa ett helhetsperspektiv på elevens utveckling, lärande och utbildning, där elevens bästa är i fokus för verksamheten. Lek och skapande verksamhet är väsentliga delar i det aktiva lärandet (skolverket 2011A). Vidare har leken har en stor betydelse för att eleverna ska kunna tillägna sig nya kunskaper, särskilt under de tidiga skolåren.

Leken, en utvecklande funktion

Gärdenfors (2009) har en dominerande teori om att leken är en form av lärande eller förberedelse för framtiden. Västerländska föräldrarna har tagit till sig detta och stöttar sina barn med olika leksaker. Leksakerna kan emellertid inte ersätta föräldrarnas roll som pedagogiska resurser och lekkompisar åt de egna barnen. Leken kan ge många svar, där svaren till exempel kan bestå i hur snabb eller stark man är vilket kan hjälpa att hitta rätt strategi. Leken kan på så sätt ses som en del i att bygga upp en självtillit runt den egna kroppen och ens begränsningar. Leken kan ses som mer eller mindre livsnödvändig för människan (Gärdenfors 2009).

Förutsättningar för lek

För att man ska kunna leka är det viktigt att kunna förhålla sig till verkligheten på lekens nivå. Att förstå dubbelheten i tolkningsmöjligheterna, att allt kanske inte är vad det utger sig för att vara är också viktigt (Knutsdotter Olofsson 2003). Viljor och idéer måste samordnas när barnen leker med varandra, det krävs trygghet i situationen kring leken. Johansson och Ljusberg (2004) framhåller att lek och spel är verksamheter där barnen får lära sig att förstå och agera i ett förhållande till de andra deltagarna, det är styrt av yttre regler som bygger på de gemensamma överenskommelserna. Även Jensen (2013) belyser att leken ibland inte går ihop med vissa känslor. Något som ofta bryter en lek kan vara aggression, då den aggressiva kan ha svårt med att ha både vredessystemet och leksystemet igång samtidigt. Några andra känslor som kan vara svåra att kombinera med lek och glädje är rädsla, sorg och vrede. Enligt Öhman (2011) kan barn som saknar gemensamma erfarenheter eller som inte kommer överens om lekens uppbyggnad få svårigheter att kommunicera med varandra. Lekförhandlingarna kan då präglas av manipulation, makt och dominans. Detta medför att förhandlingarna rasar samman och leken dör.

Knutsdotter Olofsson (2003) betonar att leksignalen och lekinställningen kan ses som en ram som sätts runt det som sker. Innanför ramen är det lekens logik som råder. Leken ses som ett stycke verklighet från den riktiga verkligheten.

Barnen går in och ur lekramen, innanför ramen är det leken och dess regler och logik som gäller, inte det som sker i verkligheten. Förmågan att kunna förvandla och omforma något till något helt annat kan ses som grunden för de mänskliga intellektuella aktiviteterna. Knutsdotter Olofsson (2003) hävdar att lekens medvetandetilstånd är hälsosamt och leder till välbefinnande. Barn som får leka klart sina lekar är medgörliga och nöjda jämfört med de barn som blir avbrutna, de visar istället aggression och irritation. Att ge sig in i leken är att lämna verkligheten och ge sig hän åt lekens värld. Leken är en skyddad värld och innanför lekramen finns en perfekt harmoni. Lillemyr, Sobstad, Marder och Flowerday (2011) har i sin studie undersökt multikulturella aspekter¹ på lek och lärande på förskolan. Deras forskning visar på två fokus i resultatet, intresse för lek och intresse för inläring. Intresset för fri lek är starkt i alla grupper, oberoende av kulturell bakgrund. Resultat från intervjustudien visar att eleverna trivs i skolan och en av anledningarna kan vara att de har möjlighet att leka med sina vänner. Lillemyr, Sobstad, Marder och Flowerday (2011) menar att det sociokulturella perspektivet på lek och inläring är viktigt i alla kulturer och barn i alla kulturer verkar leka. Vygotskij (1995) utgår ifrån att lärandet börjar som en social aktivitet då barnet lever i den intellektuella miljö där de växer upp.

I lekens värld sker ett möte, mellan den yttre och den inre världen. Barnens erfarenheter och upplevelser bildar en grund för leken. Erfarenheter och upplevelser återges sällan utan görs om efter barnens egna intentioner menar Knutsdotter Olofsson (2003). Även Vygotskij (1995) beskriver att det är yttre och inre förmågorna som bildar en grund för våra erfarenheter. Det barnet hör och ser blir de första stödjepunkterna för det kommande skapandet. De samlar material där fantasin sedan skapas. Alla olika intryck utgör en komplicerad helhet där det finns många skilda delar, skriver Fearn och Howard (2012), som har studerat barns erfarenheter i förhållande till de resurspooler som finns tillgängliga för dem, bland annat möjligheten till lek. Studien är gjord på flyktingbarn i Beirut, övergivna barn i Sighisoura och gatubarn i Rio och Cali. Fearn och Howard (2012) anser att möjligheten och förmågan att leka är en naturlig tillgång för att möta intellektuella och känslomässiga utmaningar. Även i extrema fall påverkar barnen varandra och leker när de har möjlighet. Människan har ett behov att få uttrycka sina känslor och erfarenheter enligt (Knutsdotter Olofsson, 2003). När vi upplever eller hört om något hemskt är det viktigt att få bearbeta detta för vår mentala hälsa. Barn som varit med om saker har samma behov som vi vuxna att få bearbeta detta. Barnen har kanske inte språket att uttrycka sig utan de använder sig av leken istället. Barnen klär ofta in upplevelserna till oigenkännlighet, då de använder sig av metaforer eller symboler. Johansson och Ljusberg (2004) skriver att lek och spel kan påverkas av de direkta förhållandena i omvärlden, som då mer kan vara styrda av slumpen. Enligt Olofsson Knutsdotter (2003) kan barnen pröva, öva, uttrycka och lära sig bemästra sina känslor genom leken.

¹ Mängden av delade attityder, värderingar, mål och seder som karakteriserar en folkgrupp, en etnisk grupp eller ett land.

I Jensen och Harvards (2009) antologi utvecklar 12 stycken forskare sin syn på barns lek och relationer mellan leken och lärandet. Man menar att lek är ett lärande på barnens egna villkor. Det finns en omedveten inläring och imitationsinläring där leken är en nödvändighet för barnens kunskapsbildning och socialisation. Av leken lär man sig vem man är som person och även om status och makt. Barnen lär sig och utvecklar flertalet färdigheter som de får användning av i livet. Pramling, Samuelsson och Asplund, Carlsson (2008) menar att leken, likaväl som lärande, är naturliga delar av barnens vardag. När man frågar barnen vad de helst vill göra blir svaret "att leka". Sett från barnens synvinkel är utbildning något som är organiserat för att bidra med inläring, inte att leka. Skolan är traditionellt sett en plats där inläring sker och inte där man leker. Förskolan däremot är oftast förknippat med lek och inte inläring sett ur ett barnperspektiv. Leken ses som något som barnen själva tar initiativ till medan inläring är ett resultat av en övning eller aktivitet där det är en vuxen som tagit initiativet. Skolbarnens tankar om lek och inläring är att det är roligt och att de hör ihop på ett sätt. I leken tillsammans med sina kompisar tränar de på självkontroll, komma överens. Leken och lärande grundas i samhället av människor som kommer överens om handlingar, personer, föremål, situationer, tid och motiv för lek eller lärande. En form av variation i leken är pendlingen mellan fantasi och verklighet. Både lek och lärande kännetecknas av tidsmässiga och rumsliga variationer.

De vuxnas roll i barnens lek

De vuxnas syn på lekens betydelse ser olika ut över världen. Det beror till största delen på vilka förutsättningar man har, tillgången till lekmaterial men även vilka värderingar om lek som finns i samhället runt omkring menar Welén (2003). Öhman (2011) skriver om svårigheten för vuxna att veta vilken roll man ska ta i barns lek. Som pedagog bör man utveckla en varierad och rik repertoar hur man svarar på barns lek från de intressen och behov som uppkommer i varje leksituation. Pedagogernas deltagande i lek är något som kan variera från ett aktivt deltagande till granskning av leken. Pedagogens syn på sin roll och betydelsen av barns lek grundar sig i hur pedagogen allmänt ser på lek och betydelsen av den. Man kan se leken som barnens egen oas där vuxna ska låta barnen få vara i fred, även om det kan få negativa konsekvenser. Vidare anser Öhman (2011) menar att man som pedagog bör ha tillit till de lekande barnens förmåga att kunna förhandla och bjuda in andra i leken, utan att utesluta och kränka andra. Fri lek betyder inte att man leker utan någon vuxens inblandning och överseende. Genom att granska leken kan den vuxne få upp ögonen för barnens kompetens och samtidigt öka respekten för barn som lärande individer i ständig utveckling. Leken kan ge viktig information om utveckling och intressen hos barnen, lektålighet och uthållighet. Att som lärare vara en alltför passiv betraktare av barnens lek kan hämma barnens lekutveckling. Om inget stöd ges att utveckla relationer i positiv bemärkelse får barnen ingen hjälp att utveckla goda

anslutningsstrategier. Leken kan då tendera att bli mer stereotyp med förenklade låtsaslekar. Pedagogen kan då bli mer som en säkerhetsvakt, där tillrättavisningar och ingripande vid konflikter är mer framträdande än det stöd barnen egentligen behöver (Öhman, 2011).

Samuelsson och Johansson (2006) har genomfört en studie på förskolor i Sverige, där barnen är mellan 1,5 och 3 år. Studien är en teoretisk diskussion om dimensionerna av lärande av att leka och leka för att lära. Man har använt sig av observationer av två utvalda situationer, den ena är när barnen äter och den andra är när barnen leker. Båda är typiska händelser av lek interaktion mellan lärare och barn. Målet är att undersöka och förstå när lek och lärande kan blanda sig och hur dessa dimensioner kan bli tydliga för barn och pedagog. Tidigare har lekande och lärande hållits åtskilda enligt Samuelsson och Johansson (2006) medan det nu pekar på att fenomenet lek är en viktig del i lärandeprocessen och att det även nämns i läroplanen. I analysen visar forskarna att situationerna är olika i karaktär även om dimensioner av lek och lärande hittades i båda. Pedagogens delaktighet i barnen lek visar sig vara viktig, likväl som i lärandeprocessen. Samuelsson och Johansson (2006) anser att lärarna interagerar med barnen i lek och lärande, både spontant och i situationer där pedagogerna tagit initiativet. Vidare skriver författarna att det är viktigt att understryka att lärarnas sätt att leka måste bygga på respekt för barnens sätt att leka samt på kompetens att förstå hur man ska agera för att få dimensionerna mellan lek och lärande. När detta fungerar kan man säga att förskolan står för vad man idag kallar för lekfullt lärande.

Fritidspedagogen och barnen

Ackesjö (2011) anser att det är ett faktum att barngrupperna på fritidshemmen blivit större och större under åren. Tidigare var fritidspedagogens roll att komplettera hemmet och den huvudsakliga uppgiften var omvårdnad och omsorg av barnen. Fritidspedagogens roll har nu förändrats då de delar sin tjänst mellan skola och fritidshem. Som konsekvens av att barngrupperna blir allt större och större blir relationen mellan fritidspedagogerna och barnen lidande. Dessa förändringar kan innebära att det är barnen och deras intressen som allt oftare styr verksamheten med resultat att fritidspedagogen blir handledare till barnen i deras val av aktiviteter. Fritidspedagogen verkar finnas med i bakgrunden som trygghet för att stötta och hjälpa när leken går åt fel håll eller när konflikter uppstår.

Metod

Denna uppsats är skriven utifrån kvalitativ metod och intervjuer har använts för att få kunskap utifrån syfte och uppsatta frågeställningar. Analysen är inspirerad av den fenomenografiska ansatsen. Metoden är vald med tanke på uppsatsen syfte, om att ta reda på uppfattningar hos de utvalda informanterna.

I studien har vi använt oss av begreppet fritidspedagog istället för fritidslärare för att de personer som är med i vår studie är fritidspedagoger. Vi har även använt fritids som en förkortning av fritidshem eller fritidsverksamhet. Både begreppen barn och elever kommer att användas utifrån vilken litteratur vi refererar till. I resultatdelen väljer vi att inte skriva ut vem som säger vad vid citat, då det är pedagogernas uppfattningar vi är intresserade av.

Med en kvalitativ metod befinner sig forskaren själv i den sociala verkligheten som ska analyseras. I växelverkan sker datainsamling och analys. Forskaren försöker att både fånga människors handlingar och handlingarnas innebörd (Nationalencyklopedin, 2014). Enligt Trost (2007) är det utmärkande för kvalitativa intervjuer att man ställer enkla och raka frågor och att man från dessa får komplexa, innehållsrika svar. Efter att alla intervjuer är gjorda finns ett otroligt rikt material som efter hårt arbete kan innehålla flera intressanta skeenden, mönster, åsikter och mycket annat.

Fejes och Thornberg (2009) skriver att dataanalysen i den kvalitativa forskningen ses som en process där forskaren undersöker och arrangerar det insamlade datamaterial systematiskt för att komma fram till ett resultat. Det kan ses som en stor utmaning i att skapa mening ur en massiv mängd data. Det finns inte några absoluta regler utan man ska använda hela sitt intellekt för att på ett rättvist sätt presentera de data man har, och presentera det insamlade materialet utifrån studiens syfte. De mänskliga elementen i den kvalitativa forskningen är både en styrka och en svaghet. Inom den kvalitativa forskningen är resultatets kvalitet beroende av forskaren som människa inte minst i analysarbetet. Varje kvalitativ studie ses som unik och det medför även att det analytiska arbetet kommer att vara unik i det sammanhanget.

Den fenomenografiska ansatsen

Vi har i denna uppsats inspirerats av den fenomenografiska ansatsen, där vi använt oss av den andra ordningens perspektiv till våra analyser. Nedan klargörs först kort skillnaden mellan första och andra ordningens perspektiv innan vi beskriver kopplingen mellan vår undersökning och andra ordningens perspektiv.

Den kvalitativa metoden handlar om hur något gestaltar sig, hur man kan beskriva ett sammanhang. I detta fall om hur fritidspedagoger uppfattar sin omvärld, närmare bestämt leken. Larsson (1986) menar att grundläggande för denna ansats är distinktionen mellan hur något faktiskt är och hur något uppfattas att vara. Första ordningens perspektiv är fakta, vad man kan observera utifrån. Andra ordningens perspektiv handlar om hur någon upplever något, närmare bestämt hur något ter sig för någon. Det handlar inte om vad som är sant eller falskt, utan närmare om vad som studeras.

Eftersom vi har valt att analysera intervjutranskript och sammanställa olika typer av uppfattningar, som vi tolkat att pedagogerna har gällande fri lek och våra frågeställningar, så ansluter vi oss till andra ordningens perspektiv. Vi har noga analyserat materialet med tanke på att göra en korrekt redovisning och att inte övertolka materialet.

Litteratursökning

Vi har tittat på forskning genom sökning på databasen ERIC. Där har vi hittat olika artiklar om lek. Vi har använt oss av sökord som: Play, Play + children, Play + school. Forskningen visar att barn över hela världen och med olika förutsättningar leker. De leker ofta för att bearbeta upplevelser eller för att få tänka på något annat för en stund. Forskning visar även på ett samband mellan lek och lärande. I litteraturen kan man studera ämnet lek, leken som en utvecklande faktor för barnen och vad vuxna kan ha för betydelse för barnen och leken osv.

Urval

Larsson (1986) skriver att problemformuleringen utgör grunden för antalet intervjuer. Ibland är man till exempel intresserad av en relativt avgränsad grupp, som i vår studie är fritidspedagoger. Vi bestämde att intervjua fyra stycken fritidspedagoger var. Eftersom vi bor på olika orter i Sverige började vi med att ta kontakt med de fritidshem där den Verksamhetsförlagda utbildningen (vfu) gjordes eller som vi på annat sätt har haft kontakt med under studietidens gång. De olika fritidshemmen kontaktades via besök, telefon- eller e-post för att få kontakt med möjliga informanter till vår studie. Vi informerade om studien och delade ut missiv.

Urvalet av informanter gjorde sig själv då endast sju av 15 tillfrågade var villiga att bli intervjuade i någon form. Merparten av informanterna har arbetat inom fritidshemmets verksamhet under många år och får anses ha god insikt i det valda ämnet.

Genomförande

Empirin har samlats in genom de utförda intervjuerna. Då vi bor på olika orter, valde vi att dela upp intervjuerna och samla in dem på varsitt håll. Vi tog dels telefonkontakt med fritidshemmen och skickade även ut missiv (se bilaga 1)

där vi frågade om det fanns några som var intresserade av att ställa upp på en intervju. Innan intervjun berättade vi vad den handlade om för att informanterna skulle kunna förbereda sig. De som inte kände att de hade tid med en intervju erbjöd vi att svara på frågorna via e-post. Intervjuerna ägde rum på fritidspedagogernas arbetsplats, undantaget intervjuerna via e-post. Intervjuerna tog mellan 7 och 20 minuter att genomföra. Intervjufrågorna var förberedda enligt bilaga 2. Frågorna var öppna och vi bad även om exempel. Vi gjorde fem personliga intervjuer och två intervjuer via e-post.

Trovärdighet

Ett av de största problemen med kvalitativa studier är trovärdigheten menar Trost (2007). Reliabilitet är en mätning som är stabil, att alla som intervjuar ställer frågorna på samma sätt, att situationen är lika för alla. Problemet är att man då förutsätter ett statiskt förhållande, konstans. I kvalitativa studier är konstansen inte lika aktuell som vid kvantitativa studier, det är förändringarna, uppfattningarna man letar efter. Det kan enligt Trost (2007) göras genom reflektion av etiska aspekter kring datainsamlingen, att påvisa att den insamlade datan är seriös och relevant för den aktuella problemställningen. I fenomenografiska studier illustreras uppfattningen av citat med syfte att hjälpa läsaren (Larsson 1986).

Forskningsetiska frågor

Trost (2007) skriver att det är viktigt att man informerar informanterna att det som berättas i intervjuerna betraktas som strängt konfidentiellt, vilket menas att igen av de som deltagit i studien ska kunna igenkännas.

Det finns fyra huvudkrav som ses som grundläggande för individskyddskravet inom forskning (se vetenskapsrådet, u.d.). Dessa huvudkrav är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren informerar informanten om deras uppgift och villkoren som gäller deltagandet. Deltagandet i studien är helt frivilligt och att man när som helst kan avbryta sin medverkan. Samtyckeskravet innebär att forskaren inhämtat informantens samtycke och att man som deltagande i studien själv har rätten att bestämma vissa villkor i deltagandet. Med konfidentialitetskravet menas att de deltagande i studien är anonyma och inte ska kunna kännas igen. Nyttjandekravet innebär att den insamlade empirin endast används till den tänka studien.

Analysens genomförande

Det insamlade materialet, vilket består av de inspelade intervjuerna, transkriberades ordagrant. På så sätt kunde vi dela med oss av intervjuerna till varandra och läsa in oss på dessa. Utifrån det insamlade materialet plockades olika teman/kategorier ut utifrån gemensamma nämnare och olikheter. "Det är

genom att jämföra skillnader som en uppfattning får en gestalt, genom kontrasten till andra uppfattningar ser man det karaktäristiska för en uppfattning.” (Larsson 1986 s.31). Trost (2007) skriver att vid analysen är det viktigt att man inte läser mellan rader och på så vis övertolkar sitt material. Vidare menar Trost (2007) att bearbetningen, analys och tolkning är den enskildes personliga tycke och smak. Enligt Larsson (1986) kräver arbetet att gestalta variationer i uppfattningar läsning och reflektion, att kritiskt granska de formulerade kategorierna för att upptäcka nya dimensioner. Det innebär att förståelsen av materialet fördjupas.

Metoddiskussion

Något som vi upplever har varit ett hinder, är att det är svårt att få tag i pedagoger som kan ställa upp på en intervju. Av femton tillfrågade fick vi endast sju som deltog i studien. Många uttrycker att de gärna vill vara med, men att det är svårt att få tiden att räcka till för att genomföra en intervju.

Vi upplevde att svaren på intervjufrågorna kunde höra till flera av frågorna och vi borde ha gått igenom frågorna bättre, även om vi fick ut många bra svar att arbeta med och analysera. Vi hade dessutom kunnat vara tydligare i frågeställningarna kring kompetensutveckling. Vi ställde aldrig frågan om deras eventuella intresse gällde föreläsningar i ämnet eller om de skulle kunna tänka sig gå olika utbildningar eller kurser för att få mer kunskap.

Att arbeta med analysen av det empiriska materialet har tagit tid och varit ett krävande arbete, precis som Larsson (1986) beskriver arbetet med kvalitativa analyser i fenomenografiska studier. Utifrån våra erfarenheter och den tidsram vi haft för vår studie har materialet analyserats efter bästa förmåga.

Det har under hösten kommit ut nya Allmänna råd om fritidshem, men de avhandlingar och annan litteratur som vi studerat hänvisar till de gamla Allmänna råden.

Resultat

I nedanstående avsnitt presenteras resultatet av analysen utifrån våra intervjuer. Intervjuerna har analyserats utifrån likheter och olikheter i svaren. Analysen har delats upp i tre kategorier med rubrikerna: *Pedagogernas syn på fri lek*, *Perspektivet barn och fri lek samt Fritids och fri lek*.

I resultatet har vi valt att använda citat för att förtydliga analysen av empirin.

Pedagogernas syn på fri lek

Fritidspedagogernas uppfattning av fria lek är när barn får tänka fritt, lära sig samspel och samarbete med de andra barn genom att visa hänsyn, lära sig lyssna, använda sin fantasi och utveckla sin kreativitet. Den fria leken ska komma från barnen själva och vara spontan. Flera av fritidspedagogerna tycker att de har mycket fri lek på fritids medan andra upplever att det är för lite.

Det är i den fria leken man lär sig för livet. Att få prova och testa sina förmågor i samspelet med andra.

Fri lek tolkas som något som barnen själva äger och där vuxna ska hålla sig utanför i den mån det går. Fritidspedagogerna menar att man som vuxen ska finnas till hands för barnen men att man inte ska lägga sig i förrän det behövs eller om barnen själva ber om det.

Man ska finnas till hands om barnen behöver hjälp i leken.

Så lite som möjligt! Om den fria leken flyter på, bara, utan liksom konflikter. Alla är nöjda och glada, då tycker jag du inte behöver lägga sig i alls.

I vår analys tolkar vi att barn och vuxna inte har samma referensramar kring den fria leken. En riskfullt fritidspedagogerna kan vara att den vuxne förstör mer än vad den bidrar med om man lägger sig i den fria leken.

Jag tror att många har väldigt lätt för att vara där och peta och ställa och tycka att det blir stökigt bara. De litar inte riktigt på att de (barnen) klarar det.

Det händer ibland att en vuxen går in och deltar i leken vilket uppskattas av många barn. Flera fritidspedagoger vittnar om att många barn idag har svårt att leka, det är då viktigt att man som pedagog kan hjälpa dem in i leken och att hitta lekens ramar. En fritidspedagog berättar om hur hen styr upp lekar och visar lekens ramar för barnen. Barnen kan därefter fortsätta leken och utveckla den i den riktning de vill ha den. Att stötta barnen, och i vissa fall lära dem att leka, kan vara en förutsättning för att barnen ska kunna fortsätta leken på eget initiativ.

Så som det är nu, tycker jag barn behöver lära sig att leka mer fritt. För de får allting serverat mycket, både hemma och på, där de är liksom.

Man måste bli skicklig på att leka. Man måste få chans att misslyckas och bli osams och inse att vi inte kan utan hjälp för att bli bra på det. Och det märks ju jätteväl på de här som har fått leka fritt. Och så ska de leka med någon som inte har fått det, så märks det väldigt stor skillnad hur de försöker lösa konflikterna och hur de kommer och säger att nu får du komma, för de förstår inte vad jag menar liksom. Och då vill ju de bara göra den här ramen liksom först och göra en överenskommelse, för att de vet att det blir bra.

Analysen visar olika uppfattningar om hur vida man får kompetensutveckling med inriktning lek. Flera av fritidspedagogerna berättar att de har fått kompetensutveckling alternativt fått det ibland, medan andra anger att de aldrig har deltagit i det. Alla är överens om att det skulle behövas mer för att kunna stötta och hjälpa barnen framåt i den fria leken.

Med tanke på att man ser att, tycker jag att barnen leker mindre och mindre. Så skulle det kanske behövas.

Självklart leken är det viktigaste läromedlet. Man kan ju aldrig egentligen få för mycket kompetensutveckling.

Perspektivet barn och fri lek

Gemensamt för de intervjuade är att alla uppfattar att den fria leken har stor betydelse för barnen. Flertalet av fritidspedagogerna berättar om hur barnen tillåts bearbeta upplevelser de varit med om men att det även kan befästa kunskaper de fått genom skolan.

Dels så tror jag att dem bearbetar saker och ting. Å speciellt nu med alla det här, alltså dataspel, filmer, tv och sådant för de. Det är mycket sådant de leker. Så jag tror de bearbetar sådant som de ser och det är lite både på gott och ont, naturligtvis. Ja, så jag tror att det är väldigt viktigt i alla fall för dem.

Jag tror den har en väldigt stor betydelse, för dels så kan man leva ut, man kanske är blyg, då kan man leva ut i leken. Man kan klä ut sig, man kan vara någon annan och även om man alltid är katt i den här fria leken när inte vuxna är med och styr, så är man ändå med. Man har en tillhörighet och man kanske är jättenöjd med det.

Att barnen i dag kan ha svårigheter med att leka fritt är en uppfattning som flera av fritidspedagogerna har. Någon riktig förklaring till det har de inte, men en tanke är att barnen matas med mycket bilder och intryck från tv och datorernas värld.

Å det är lite synd om barnen idag, för de har så mycket, mycket mera begränsat fantasirum än vad jag hade när jag var liten. När det inte fanns alla de här bilderna som man hela tiden blir matad med.

Flera av fritidspedagogerna menar att man får ihop gruppen med barn genom lek, vilket visar sig genom att barnen hittar sin plats i gruppen. På det fritidshem där svenska som andraspråk finns ses leken även som utvecklande i lärandet av det svenska språket, där barnen på ett informellt sätt får möjlighet att ta till sig det svenska språket.

Fritids och fri lek

Analysen visar att alla intervjupersonerna uppfattar den fria leken i fritidshemmet som viktig. Ofta benämns den fria leken som jätteviktig. Pedagogerna menar att eftersom skoldagen till stor del är styrd är fritids en viktig plats för barnen att få känna att det är de själva som kan påverka sina aktiviteter. En fritidspedagog berättar om upplevelsen av föräldrarnas syn på fri lek på fritids, där föräldrarna inte verkar förstå vikten av fri lek och att de nog önskat mer struktur i verksamheten.

Så de faktiskt får känna att nu är jag faktiskt ledig och nu är det slut på skolan och fast jag går på fritids så får jag vara ledig. Det är jätteviktigt tror jag, att de får känna att de har fri tid.

Den tid som barnen är på fritids, så är den fria leken viktig. Efter skoldagens slut behöver barnen få leka fritt.

Det jag har lärt mig under de här åren jag har jobbat, det är att om de bara får leka fritt en stund när de har slutat å få varva ner, då kan man ha i stort sett vilken ledd aktivitet man vill sen.

Analysen visar att svårigheten med fri lek oftast är de stora barngrupperna på fritidshemmet. Det är lättare ute där det finns plats. Flera av fritidspedagogerna menar att det ska vara planerade aktiviteter på fritids, men att det måste finnas plats för den fria leken. En fritidspedagog berättar att de på sitt fritids har en aktivitet som de kallar "Ute och inne". Där gör barnen valet var de ska vara och sedan är det fri lek på det stället man valt att vara på. Fritidspedagogerna tolkar att fritidshemmet, liksom skolan, har mål att uppfylla och att det bör vara en blandning av olika aktiviteter. Flera av fritidspedagogerna menar att man kan erbjuda barnen olika aktiviteter, men att det nästan aldrig ska vara tvång på fritids. Fritidspedagogerna menar att det är svårt att säga hur fördelningen mellan fri lek och ledda aktiviteter ska vara. De är däremot överens om att det ska vara en blandning och att man åtminstone kan erbjuda barnen olika aktiviteter. Någon menar att det ska vara fri lek i stort sett hela tiden, men även där att man kan erbjuda aktiviteter.

Utan det ska finnas både och, det ska finnas ledd, ledda aktiviteter och ledda lekar också. Där vuxna är med och styr och ställer, för det är kanske i de man lär sig hur man ska göra i den fria leken.

Och jag tycker det visar sig på barngrupperna. Att de inte, ja att det blir för mycket styrt. Och till sist tar man nästan ifrån dem fantasin, så de, kan de inte leka fritt sedan.

En fritidspedagog berättar att man kan byta miljö för den fria leken och på så sätt förändra leken till viss del. På så sätt ges barnen nya förutsättningar för leken.

En fritidspedagog påpekar vikten av att barnen får chans att avsluta de lekar som de har påbörjat. Att man en stund innan man ska bryta säger till barnen så de hinner styra upp avslutet och att de sedan kan ta upp leken där de gemensamt avslutade.

Sammanfattningsvis visar analysresultatet på att fritidspedagogerna uppfattar den fria leken som en viktig del i verksamheten där barnen får lära sig det sociala samspelet med andra barn samt vuxna. Fritidspedagogerna uppfattar även att kompetensutveckling är något viktigt som bör ske kontinuerligt för att kunna utveckla verksamheten men också för att kunna hjälpa barnen gå vidare i sina lekkunskaper.

Diskussion

Syftet med vår studie är att undersöka, beskriva och redovisa ett antal fritidspedagogers uppfattningar om fri lek inom fritidshemmets verksamhet. Under följande rubrik diskuterar vi resultatet och analysen av intervjuerna. Vi har valt att ta upp de delar som vi tycker är intressanta och relevanta i förhållande till syfte med frågeställningar.

Fritidspedagogerna uppfattar att den fria leken betyder mycket för barnen genom att de får träna sig i fritt tänkande, att samspela med andra osv. Vi tolkar pedagogerna som att fri lek, på fritids eller annan plats, är oerhört viktig för barnens utveckling, en utveckling som har stor betydelse för deras kommande liv i vårt samhälle.

Skolverket (2014) visar bl.a. på lekens betydelse för utvecklandet av fantasi och kreativitet, samförståndet och turtagning med mera. Barn behöver få leka och testa både sina egna och andras gränser. Pedagogerna menar att lek är ett bra sätt att "få ihop gruppen" då barnen hittar sina platser i gemenskapen. Knutsdotter Olofsson (2003) skriver att det krävs trygghet i situationen kring lek då viljor och idéer måste samordnas. Den fria leken är något som barnen äger själva, menar flera av de intervjuade fritidspedagogerna, och att man som vuxen ska hålla sig i bakgrunden för att kunna komma in i leken om det behövs. Vi tolkar att pedagogernas uppfattning kring fri lek är när barnen själva får bestämma och ta egna initiativ till vad de vill leka, oavsett i vilken miljö, att leken sker på barnens initiativ och att de kan påverka leken efter hur de vill ha den. Fri lek är en viktig del av fritidsverksamheten och att barn ska få möjlighet att utveckla sina egna förmågor. Vår tolkning av personalen är att även om möjligheten att få leka fritt måste finnas, är det viktigt att pedagogen håller "ett vakande öga" över barnen när de leker, för att ha någorlunda kontroll över händelseutvecklingen. Om barngrupper inom fritids blir alltför stora finns risken att fri lek inte kommer att ses som ett alternativ för pedagogerna, eftersom de får svårt att ha kontroll på vad som händer i olika grupperingar.

Vi kan konstatera att Öhman (2011) anser att en viss tillit för de lekande barnen bör finnas, men att den fria leken inte betyder att man ska leka utan vuxnas inblandning. Uteblir stöd kan det till och med hämma barnens lekutveckling. Vuxna kan tendera till att blir mer som en säkerhetsvakt än vara det stöd som vissa barn behöver. Att möjligheten till utrymme för egna lekar och lekar som styrs av personalen ses som värdefullt belyser även Skolverket (2014). Enligt Ackesjö (2011) verkar fritidspedagogerna alltmer finnas med i bakgrunden som en trygghet och hjälp vid eventuella konflikter, som en handledare i barnens aktivitetsval. En fritidspedagog uppfattar att barn och vuxna har olika

lekare och att det kanske kan vara en anledning till att man många gånger lägger sig i leken för mycket eller kanske för lite. Samuelsson och Johansson (2006) anser att lärarnas sätt att leka, måste bygga på respekt för barnens sätt att leka och kompetens att förstå hur man ska agera. Vår tolkning av intervjupersonerna är att de uppfattar det som viktigt att de som pedagoger kan gå in i leken på ett sätt så att de inte förstör, men att de också kan ta sig ur leken på ett bra sätt. För att kunna ha det förhållningssättet gäller det att de vuxna inte har någon avgörande roll i leken. Om barnen t.ex. leker affär så kan pedagogen agera som kund, dvs handla och betala, och sedan dra sig ur leken. Detta stämmer också väl med pedagogernas svar om att kunna stötta, visa ramarna för leken och ibland t.o.m. "lära" barn att leka. En svårighet som Öhman (2011) lyfter fram är kunskapen om att veta vilken roll man som vuxen ska ta i barns lek. Synen på rollen och betydelsen av leken grundar sig i vad pedagogen allmänt ser på betydelsen av lek.

Flera av fritidspedagogerna berättar att de sällan eller aldrig får någon kompetensutveckling som rör ämnet lek och att de önskar att det fanns utrymme för detta. De beskriver att om de som vuxna ska kunna stödja och hjälpa barn att leka, kan det vara viktigt att få lära sig mer om hur lek fungerar och hur man som vuxen ska bete sig vid olika tillfällen. Något som framgår av intervjuerna är att många fritidspedagoger upplever att barn idag har allt svårare att fungera i lek med andra. Det kan kanske vara en motivering till att öka fritidspedagogernas kompetens kring lek.

Att barnen får avsluta de lekar de påbörjat uppfattas som viktigt ur fritidspedagogernas perspektiv. Barnen ska få chans att bestämma avslutet på sin lek för att sedan kunna fortsätta om de vill. Knutsdotter Olofsson (2003) skriver att barn som får leka klart, är mer nöjda och medgörliga i jämförelse med barn som får sina lekar avbrutna. De sistnämnda barnen visar oftare irritation och aggression. Att leken har en stor betydelse för barnen är något fritidspedagogerna är överens om, liksom att barnen bearbetar upplevelser genom leken. Vygotskij (1995) belyser att barnen samlar material till fantasin genom sina erfarenheter. Pedagogerna menar att lek är ett bra sätt att "få ihop gruppen" då barnen hittar sina platser i gemenskapen. Knutsdotter Olofsson (2003) skriver att det krävs trygghet i situationen kring lek då viljor och idéer måste samordnas. I en studie av Fearn och Howard (2012) framgår att barn leker oberoende av hur deras vardagssituation ser ut, det kan handla om flyktingbarn i Beirut eller gatubarn i Rio. Leken är den naturliga tillgången barnen har för att möta intellektuella och känslomässiga utmaningar. Enligt Gärdenfors (2009) kan leken ses som en form av lärande och en förberedelse inför framtiden. Något som flera av fritidspedagogerna påtalade i intervjuerna var att de upplever att dagens barn kan ha svårt att leka. Deras tolkning är att det beror på att barnen istället för att leka traditionellt håller på med datorer och ser på tv. Gärdenfors (2009) beskriver att västerländska föräldrar försöker att stötta sina barn med olika leksaker, men samtidigt kan inte leksakerna ersätta föräldrarnas roll som pedagogisk resurs och lekkompisar åt barnen.

Fritidspedagogerna är överens om att den fria leken är en viktig del av fritids verksamhet. Att leken har en central plats i fritidshemmets verksamhet och att det bidrar till att skapa meningsfullhet för eleverna är något som Skolverket (2014) styrker. Det är särskilt viktigt att barnen under de tidiga skolåren kan tillägnas sig nya kunskaper genom t.ex. lek (skolverket, 2011A). Fritids ska kännas som barnens/elevernas plats, är något som flera av fritidspedagogerna uttrycker. Fritidspedagogerna menar att man ska erbjuda barnen aktiviteter, men utan tvång. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2008) skriver att när barn får frågan om vad de vill göra, blir svaret "att leka". Hur fördelningen av aktiviteter ska se ut verkar fritidspedagogerna vara mer oense om. Vissa menar att man ska ha fri lek i stort sett hela tiden medan andra menar att det ska vara en blandning. Ackesjö (2011) framhåller att eftersom barngrupperna på fritids blir allt större, kan relationerna mellan barnen och fritidspedagogen bli lidande. Resultatet kan bli att barnen och deras intressen allt oftare styr verksamheten och att fritidspedagogen blir mer en handledare i aktiviteterna. Om barngrupper inom fritids blir alltför stora tror vi att fri lek inte kommer att ses som ett alternativ för pedagogerna, eftersom de får svårt att ha kontroll på vad som händer i olika grupperingar.

Avslutande reflektioner

Vi har tolkat att de fritidspedagoger som ingått i vårt urval har uppfattningen att den fria leken är av stor vikt inom fritidshemmets verksamhet. Vår tolkning är också att alla intervjupersoner har samma uppfattning om leken och dess betydelse för barnen. Samtliga uppfattar ämnet som viktigt och de vill gärna ha mer utbildning inom området för att kunna hjälpa barnen vidare i deras utveckling samt att kunna stärka verksamheten.

Förslag till vidare forskning

Den forskning vi studerat gällande lek och dess betydelse för barns utveckling har övertygat oss om att utbildning inom ämnet är till stor fördel för barnens bästa. Kompetensutveckling inom lek för alla som arbetar på fritidshem borde ges kontinuerligt. Mer kompetent personal ger bättre verksamhet för barnen och vi tror att i arbetet som pedagog blir man aldrig fullärd. De flesta av intervjupersonerna svarade också att de var intresserade av kompetensutveckling. Vår åsikt är att nu när utvecklingen går så snabbt med surfplattor, datorer och andra verktyg som används både för lek och lärande så måste vi som fritidslärare ha ett öppet sinne och försöka hålla oss minst lika kunniga som barnen ofta är när det gäller dessa områden.

Utifrån våra egna tankar kring lek och barns utveckling lämnar vi nedanstående forskningsförslag:

- Vad kan kompetensutveckling bidra med i verksamheten?
- Hur ser barnen på fri lek kontra planerad aktivitet i fritidshem?

Referensförteckning

Ackesjö, H. (2011) Medspelare och ordningsvakter - barn bilder av fritidspedagogens yrkesroller på fritidshemmet och i skolan. I RED Klerfelt, A. Haglund, B. (2011) *Fritidspedagogik - fritidshemmets teorier och praktiker*. Stockholm: Liber.

Fejes, A. Thornberg, B. (2009) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber

Gärdenfors, P. (2009) Lek ur ett evolutionärt och kognitivt perspektiv. I Red Jensen, M. Harvard, Å. (2009) *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur

Haglund, B. (2009) Fritid som diskurs och innehåll: En problematisering av verksamheten, vid afterschoolprogram och fritidshem. I *Pedagogisk forskning i Sverige*, 14 (1), 22-44

Jensen, M. Harvard, Å. (2009) *Leka för att lära. Utveckling, kognition & kultur*. Lund; Studentlitteratur

Jensen, M. (2013) *Lekteorier*. Lund: Studentlitteratur

Johansson, I. Ljusberg, A-L. (2004) Barn i fritidshem. *Individ, omvärld och lärande*. Forskning nr 21. Lärarhögskolan Stockholm.

Knutsdotter Olofsson, B. (2003) *I lekens värld*. Stockholm: Liber

Larsson, S. (1986) *Kvalitativ analys- exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur

Skolverket (2007) *Allmänna råd och kommentarer - Kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2014) *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2011A) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011B) *Fritidshemmet – en samtalsguide om samtal, kvalitet och utveckling*. Stockholm: Skolverket

Trost, J. (2007) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Vygotskij, L S. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
Översättning Kajsa Öberg Lindsten. Originalets titel. Vooobraenie i tvorcestvo v
detskom vozraste

Welén, T. (2009) Historiska perspektiv på lek. I Red Jensen, M. Harvard, Å.
(2009) *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur

Welén, T. (2003) Kunskap kräver lek. *Forskning i fokus, nr 17*. Myndigheten för
skolutveckling

Öhman, M. (2011) *Det viktigaste är att få leka*. Stockholm; Liber

Vetenskapliga Artiklar

Fearn, M. & Howard, J. (2012) Play as a resource for children facing adversity:
An exploration of indicative case studies. *Children & Society*, 26(6), 456-468

Lillemyr, O. Sobstad, F. Marder, K & Flowerday, T. (2011) A multicultural
perspective on play and learning in primary school. *International journal of early
childhood*, 43(1) 43-65

Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2008) The Playing Learning
Child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian Journal of
Educational Research* Vol. 52, No. 6, December 2008, pp. 623–641

Samuelsson, I. & Johansson, E. (2006) Play and learning- inseparable
dimensions in preschool practice. *Early child development and care*. 176(1), 47-65.

Webmaterial

Gens, I. (2011) Den fria leken är nästan fånigt hyllad. *Svenska Dagbladet*. 16/5-
2011.

http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/barn-och-unga/den-fria-leken-ar-nastan-fanigt-hyllad_6163559.svd (Hämtad 2014-11-14)

Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/> (Hämtad 2014-11-05)

Vetenskapsrådet, (u.d.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-
samhällsvetenskaplig*

forskning. Vetenskapsrådet: Elanders Gotab

<http://codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2014-11-08)

BILAGA 1: Missiv till intervjupersoner

Hej fritidspedagog!

Vi heter Sara Arnell och Maria Lundbäck och läser nu sista terminen till Grundlärare med inriktning fritidshem på Mitt Universitetet i Härnösand. Vi ska nu skriva vårt examensarbete, som kommer att handla om Fri lek på fritidshemmet. Vårt syfte är att undersöka Fritidspedagogers uppfattningar av fri lek och vad den har för betydelse inom fritidshemmets verksamhet.

Vi undrar om Ni skulle kunna tänka er att delta i vår studie, där intervjuerna kommer att vara underlag till resultatet i vårt examensarbete. Intervjuerna beräknas att ta ca en halvtimme och spelas med fördel in, för att intervjun ska flyta på lättare och för att vi ska kunna bearbeta materialet på ett bättre sätt. Det inspelade materialet kommer **ENDAST** att användas till vårt examensarbete. Era svar kommer att presenteras anonymt i vårt arbete. Deltagandet är helt frivilligt och Ni har rätt att avbryta Er medverkan under studiens gång. Med en förhoppning att Ni vill delta och att även detta ska kunna ger Er något. Vi har en önskan att genomföra intervjuerna under v. 44-46. Vi hör av oss om tid och plats.

Vid frågor och intresse att delta, kontakta oss via telefon och mail.

Tack på förhand!

Mvh Sara Arnell & Maria Lundbäck

Kontakt:

Sara Arnell

Maria Lundbäck

BILAGA 2: Intervjufrågor

Intervjufrågor - fri lek.

- Vad betyder fri lek för dig?
- Vad tror du leken betyder och har för betydelse för barnen?
- Hur tänker du kring fri lek inom fritidshemmets verksamhet?
- Har ni på ditt fritidshem fri lek som planerad aktivitet?
 - Hur mycket fri lek, anser du, det ska vara på fritidshemmet?
 - Hur mycket ska man som pedagog styra/lägga sig i barns fria lek på fritidshemmet?
- Får du som pedagog någon kompetensutveckling om lek?
 - Skulle det vara av intresse? Varför/ varför inte.
- Är det något du vill tillägga? (Egna tankar och reflektioner)